

№ 43 (22468) ЧЕТВЕР 19 ЖОВТНЯ 2023 РОКУ Виходить із 19 липня 1917 р.

Самоповага неможлива без гідної поваги до голосу предків. Коли предки залишаються забутими, коли їхній попіл не стукає в серця нащадків, нащадки залишаються тінями. В'ячеслав ЧОРНОВІЛ.

Чорноморські НОВИНИ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

Тема дня

Декомунізація

Питання життя і смерті

«Що більше країн буде сьогодні в антипутінській коаліції, що дієвішою буде допомога Україні й українцям, що ми з вами ніколи не побачимо палаючу Метулу, розбомблену Кір'ят-Шмону, не розповідаємо про те, як мешканці Каצרину огорожують вулиці свого міста протитанковими іжаками».

Ця цитата зі статті «Пожежа війни», яку я через два місяці після нападу Росії на Україну написав для одного з ізраїльських івритомовних видань... «Що більше країн буде сьогодні в антипутінській коаліції, що дієвішою буде допомога Україні й українцям, що ми з вами ніколи не побачимо палаючу Метулу, розбомблену Кір'ят-Шмону, не розповідаємо про те, як мешканці Каצרину огорожують вулиці свого міста протитанковими іжаками».

Але це не просто намагання довести те, що не встигли зробити попередники сучасного зла. Це ще й ревізія доброзичливості. Борис Романченко жив у місті, мешканці якого ніколи не мали жодних негативних емоцій щодо росіян... Але це не просто намагання довести те, що не встигли зробити попередники сучасного зла.

Загалом вражає, як «бліцкриг ХАМАСу» схожий на «бліцкриг Росії». Росія, яка нібито вважається державою, поводиться на захопленій території як класична терористична організація... Росія, яка нібито вважається державою, поводиться на захопленій території як класична терористична організація.

США і Польща триматимуть стрій

Вплив Сполучених Штатів Америки і Польщі на події у світі неперівнянні, але вони «триматимуть стрій». Підтримувати Україну проти російського агресора обидві держави збираються довго й усіма засобами. Розбіжності не заважають політикам ні у Вашингтоні, ні у Варшаві.

Водити вибори, коли результат непредбачуваний. У неділю, 15 жовтня, такі вибори відбулися у нашої сусідки. В Польщі. Півтора десятиліття на політичній арені внаслідок вільних, слід наголосити, виборів там домінувала правляча партія «Право і справедливості» («PiS»). Який відсоток права і який — справедливості міститься в ідеології цієї партії, не дуже зрозуміло.

Щонайменше 200 місць у нижній палаті парламенту. Але цього недостатньо, щоб разом із націоналістичною «Конфедерацією» отримати більшість та сформувати уряд.

Якщо виключити з історії нинішній польсько-український відносини «зерновий скандал», і публічні розбірки президента Анджея Дуди та нашого президента Володимира Зеленського у Нью-Йорку, то щодо підтримки України у війні з російським агресором не зміниться нічого.

Слава Україні! Леонід ЗАСЛАВСЬКИЙ.

Точка зору

Чи потрібна поствоєнній Україні міцна рука?

Нещодавня заява першого віцепрезидента та наближеної до президента людини Олександра Корнієнка про те, що влада тестує президентську модель, доволі неоднозначна, але небездістна.

Ідея про розширення влади президента та відняття більше повноважень у парламенту і Кабінету — закон. То, може, нам і треба йти туди, наділавши президента на рівні Конституції відповідальністю за виконавчу гілку влади? А якщо ні, то все-таки чому?

вернення до Конституції 1996 року змінило одноособисту владу Януковича, і як наслідок ми отримали Революцію Гідності.

Після ризикозного старту у тюрбержимі президента Зеленського практично зникли сподівання, що він не порушує Конституції.

щоб урегулювати кризу, з порушеннями процедури до Конституції вие-

У шорах минулого

На десятому році війни росії проти України, попри сотні тисяч смертей мирних співвітчизників, зокрема й наших земляків (про реальні втрати наших захисників — а вони не мали — дізнаємося уже після Перемоги), попри повінені оселі, храми, пам'ятки архітектури і в Одесі, і в багатьох містах та селах нашої області, попри спалені елеватори, разом зі збіжжям, розтрощені порти й моровоззалі, майже половина з-поміж нас, жителів Одещини, все ще тяжіє до царсько-советсько-російського спаду. І не хоче його спекатися.

Демонтаж пам'ятника «Засновникам Одеси», грудень 2022 року (фото Кирило Тимошенко/Telegram).

«Що нам дала ета ваша незалежність?» — і дотепер можна почути у суперечках літніх людей у громадському транспорті чи на лавочках в одеських скверах та парках. А ще в громадському транспорті, де віднедавня нарешті перейшли на оголошення зупинок українською мовою й озвучують уже їх нові назви, можна почути таке: «Всього, що оні могут, таж ото переіменувать уліци».

На халь, це наші реалії. І підстав для цього — безліч. Передусім, це свідомо політика переміщення, а відтак переміщення народів, якою активно займався радянський режим.

Table with 2 columns: Category and Percentage. Includes items like 'Цілком негативно' (23.0%) and 'Скоріше негативно' (19.5%).

Table with 2 columns: Category and Percentage. Includes items like 'Цілком позитивно' (30.0%) and 'Скоріше позитивно' (24.4%).

Table with 2 columns: Category and Percentage. Includes items like 'Цілком погоджуюсь' (15.8%) and 'Скоріше погоджуюсь' (19.4%).

Table with 2 columns: Category and Percentage. Includes items like 'Цілком позитивно' (22.5%) and 'Скоріше позитивно' (19.1%).

Отож, зауважують дослідники громадської думки, близько чверті опитаних (23%) ставляться цілком негативно до переіменування об'єктів, пов'язаних з росією/Радянським Союзом/Російською імперією, 19.5% — скоріше негативно. Скоріше позитивно сприймають переіменування 19.8% наших земляків і лише 14% — цілком позитивно. Навіть більше, ніж останній показник, — 14,5% байдуже до цієї теми, а 9,2% взагалі не визначилися.

• Точка зору

Надія ЛЕНЦ: «Головне — віра у себе!»

Надію Ленц добре знають далеко за межами Балтської громади. Адже вона багато років поспіль захищає права людей з інвалідністю на всіх рівнях. Попри отриману 30 років тому травму, через яку змушена пересуватися за допомогою колісного крісла, вона живе повноцінним життям, займається спортом, своїм прикладом спростовує стереотипи й допомагає іншим людям з обмеженими можливостями реалізувати свій потенціал.

«Я дуже багато працювала, рано і ввечері, тренувалася на брусках. Була вже добре накачана. Якось у санаторії, де проходила реабілітацію, ми розговорились з таким же, як я, «опорником» Сергієм Чумаком. І він подкавився: «Чому ти спортом не займаєшся? Руки ж сильні». А я здивувалася: «Та ви що? Яка з мене спортсменка?». На той час навіть по телевізору я не бачила змагань серед людей з інвалідністю. Завдяки Сергієві, який, як з'ясувалося, очолював комітет ВО «Союз осіб з інвалідністю України», я навчалася. На його запрошення у складі одеської команди поїхала до Полтави. Там відбувалися змагання з баскетболу. Для мене це було вперше. Я з усіх сил намагалася добре грати, наверхіти кола на колісному кріслі. І хоча наша команда не поїхала призового місця, зрозуміла, що можу займатися спортом. Стимулом для мене став Сергій Чумако... Те, що було в моїх силах, в домашніх умовах я вже зробила, але мала більше тренуватися. Тоді тренажерна зала була лише на швейцарській фабриці, і я домовилася про тренування там з керівництвом підприємства. Відвідувала залу тричі на тиждень (понеділок, середа і п'ятниця), а у вихідні по чотири рази до Одеси, незалежно від погоди. Я вдячна водіїв маршрутки: він мене підвозив до свого дому. А в Одесі мене зустрічав тренер».

Хто ж вона — Надія Ленц?

Понад двадцять років поспіль Надія Ленц (сьогодні 47 років) — у №76 за 26 вересня 2013 року — «Чорноморські новини» розповідали про долю цієї незламної жінки. — (Прим. ред.) очолює Балтську організацію осіб з інвалідністю. Ще до недавня брала участь і перемогла у всеукраїнських змаганнях з рекреаційних видів спорту, є багаторічним головою комітету зі спорту Одеського регіонального осередку ГО «ВО Союз осіб з інвалідністю України». Нещодавно стала очільницею цієї організації.

«Надія є прикладом волі та сили та незламної віри у власні можливості. Її історія надихає і підкреслює важливість інклюзивного підходу в суспільстві, де всі громадяни, незалежно від фізичних обмежень, можуть розвиватися й досягати успіху у різних сферах життя. Надія є прикладом волі та сили та незламної віри у власні можливості. Її історія надихає і підкреслює важливість інклюзивного підходу в суспільстві, де всі громадяни, незалежно від фізичних обмежень, можуть розвиватися й досягати успіху у різних сферах життя.

Вспереч, а не завдяки

Свою мрію стати на ноги, бути прикладом для власних дітей

«Діти стали для мене і помічниками, і друзями, і опорою — всім. Вони дуже швидко подорослішали. Через травму хребта спочатку втратила голос, могла спілкуватися лише пошепки. Думала, що помру, тому прошепотіла синові на вушко: «Андрійку, ти залишаєшся замість мене. Тонечка — на твоїй відповідальності». ...Лехла вдома з переламаним хребтом. Чоловік Віталій — на службі, а поруч — двоє дітей. Із чоловікової рідні хіба що свекор хоч і не допомагає, та співчував. Свекруха ж стала допомогою докоряла, що змісти її синові тятарем. А сам Віталій під впливом матері та «чуйних» друзів, які

кепували з нього, приходив з роботи роздратований і тільки підсилював моральні тортури. «Чи я не хотіла покінчити з цим?! Лежала паралізованою й ловила себе на бажанні отруїтися, звільнити всіх від себе. Одного разу так взяла пригорщик пігулок. Ось так на всю долону. Вже намірилася випити. Але саме в цю мить почула плач Тонечки. Вона гралася надворі з сусідськими дітьми. Одна з дівчаток штовхнула її, вона впала, заплакала від болю. Прибігла до мене. Розумієте, хоч лежала, але саме я — її мама — могла втішити свою дитину. Відтоді сказала собі, що маю жити. Хоча б заради дітей. Тепер усвідомлюю, наскільки важливою була б тоді для мене психологічна підтримка».

була мою радість, коли я змогла сама проповзти по дивану, опираючись лише на руки! Ажде відтоді не потрібно було просити перевертати мене. На одне прикинь, я навчалася. На його запрошення у складі одеської команди поїхала до Полтави. Там відбувалися змагання з баскетболу. Для мене це було вперше. Я з усіх сил намагалася добре грати, наверхіти кола на колісному кріслі. І хоча наша команда не поїхала призового місця, зрозуміла, що можу займатися спортом. Стимулом для мене став Сергій Чумако... Те, що було в моїх силах, в домашніх умовах я вже зробила, але мала більше тренуватися. Тоді тренажерна зала була лише на швейцарській фабриці, і я домовилася про тренування там з керівництвом підприємства. Відвідувала залу тричі на тиждень (понеділок, середа і п'ятниця), а у вихідні по чотири рази до Одеси, незалежно від погоди. Я вдячна водіїв маршрутки: він мене підвозив до свого дому. А в Одесі мене зустрічав тренер».

Спорт у її житті

Надію Ленц запросили до одеської команди, яка брала участь у чемпіонатах України з параспорту. Тепер вона здобула кілька перемог одна за одною. Найкраще їй вдавалося стрільба з пневмогвинтівки. Дівчи була першою, беручи участь у чемпіонатах України. Один раз поступилася, посівши друге місце. І якби все склалося добре, то отримала б звання майстра спорту зі стрільби з пневмо. Але якраз перед черговим чемпіонатом стався ще один нещасний випадок — вона вдруге травмувала хребет...

«Я займається Надія, пережити це було набагато легше, ніж уперше. Ажде цього разу її оточували друзі, які швидко назбиляли необхідну суму на операцію, вель час опухалися нею, здивувавши своєю згуртованістю персоналу лікарні. Навпевно, саме це вплинуло на рішення Надії покинути спорт і з головою попрямувати у громадську діяльність. Хоча вона продовжує тренуватися, зміцнюючи своє тіло. Попри те, що майже не відчуває ніг, завдяки натренованним м'язам стоїть з крісла. «Я мою встаю, хоча для цього потрібно на щось опиратися. Також можу рухатися, тримаючись за поручні. Фізкультура і спорт важливі при будь-якій хворобі. Навіть якщо маєш хворе серце, треба рухатися, постійно будувати певні вправи. Це потрібно робити людям просто заради того, щоб жити, щоб зміцнювалися м'язи п'ятих, м'язи серця, м'язи шлунка тощо. Можливо, саме травма допомогла мені це

зрідка, на колісному кріслі могли відітати лише чоловіки. Причина суто фізіологічна: жінкам у дорозі потрібні паперсики, а їх не було. І раптом — я ось так, 30 років тому — дозволила собі вижити на вулиці у Балті. Чужі дивувалися, а дехто зі знайомих, побачивши мене, починав плакати. Я разом з ними плакала, бо нервова система була зрушена. І досі при згадці про це наворачітяться сльози...», — відверто поділилася спогадами Надія.

Поступово постійні тренування зміцнили не лише м'язи тулуба, а й нижньої частини тіла. Використовувала всі можливості, в тому числі й санаторне лікування. Так у її життя увійшов спорт.

«Я просто хотіла жити»

У житті Надії Ленц прикра пригода трапилася, коли синові Андрію було п'ять років, а доньці Антоніні — три. Вона, втрапивши свідомість, впала з черешні. Все — через справжню «гогофу», яку їй довелося пройти до цього, як і підірвало здоров'я. Втрапа двох немовлят, одного — через невдалу здійснений кесаревий розтин. Саме тому їй довелося, ризикуючи власним життям, аби вивести її народити це двоє дітей. Вони й стали її опорою, коли спіткала біда.

«Діти стали для мене і помічниками, і друзями, і опорою — всім. Вони дуже швидко подорослішали. Через травму хребта спочатку втратила голос, могла спілкуватися лише пошепки. Думала, що помру, тому прошепотіла синові на вушко: «Андрійку, ти залишаєшся замість мене. Тонечка — на твоїй відповідальності». ...Лехла вдома з переламаним хребтом. Чоловік Віталій — на службі, а поруч — двоє дітей. Із чоловікової рідні хіба що свекор хоч і не допомагає, та співчував. Свекруха ж стала допомогою докоряла, що змісти її синові тятарем. А сам Віталій під впливом матері та «чуйних» друзів, які

зрідка, на колісному кріслі могли відітати лише чоловіки. Причина суто фізіологічна: жінкам у дорозі потрібні паперсики, а їх не було. І раптом — я ось так, 30 років тому — дозволила собі вижити на вулиці у Балті. Чужі дивувалися, а дехто зі знайомих, побачивши мене, починав плакати. Я разом з ними плакала, бо нервова система була зрушена. І досі при згадці про це наворачітяться сльози...», — відверто поділилася спогадами Надія.

«Ви не уявляєте собі, якою

Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля. Контактна особа: Людмила ШЕЛІХ. Джерело: Новинар.city.

Довідки з оцінки впливу на довкілля. Контактна особа: Людмила ШЕЛІХ. Джерело: Новинар.city.

• Приклад

«Я дуже багато працювала, рано і ввечері, тренувалася на брусках. Була вже добре накачана. Якось у санаторії, де проходила реабілітацію, ми розговорились з таким же, як я, «опорником» Сергієм Чумаком. І він подкавився: «Чому ти спортом не займаєшся? Руки ж сильні». А я здивувалася: «Та ви що? Яка з мене спортсменка?». На той час навіть по телевізору я не бачила змагань серед людей з інвалідністю. Завдяки Сергієві, який, як з'ясувалося, очолював комітет ВО «Союз осіб з інвалідністю України», я навчалася. На його запрошення у складі одеської команди поїхала до Полтави. Там відбувалися змагання з баскетболу. Для мене це було вперше. Я з усіх сил намагалася добре грати, наверхіти кола на колісному кріслі. І хоча наша команда не поїхала призового місця, зрозуміла, що можу займатися спортом. Стимулом для мене став Сергій Чумако... Те, що було в моїх силах, в домашніх умовах я вже зробила, але мала більше тренуватися. Тоді тренажерна зала була лише на швейцарській фабриці, і я домовилася про тренування там з керівництвом підприємства. Відвідувала залу тричі на тиждень (понеділок, середа і п'ятниця), а у вихідні по чотири рази до Одеси, незалежно від погоди. Я вдячна водіїв маршрутки: він мене підвозив до свого дому. А в Одесі мене зустрічав тренер».

Мрія, яка збувається

«Надія Петрівно, ви звертали до нас багато років тому. Я про вас пам'ятаю і вирішила вам зателефонувати...». Під час нашої розмови Надія зателефонувала з автошколи, яка діє на базі Одеського державного університету внутрішніх справ, і повідомила, що зможе отримати акредитацію для навчання майбутніх водіїв — осіб з інвалідністю. Тут створені всі умови для інклюзивного доступу до навчання (в тому числі й для тимчасового проживання)...

Надія радісно повідомила, що збувається ще одна її мрія — освоїти водіння автомобілем. Ще десять років тому вона зверталася у закладеному автошколу, але такої можливості не було. І ось тепер, вона зможе це зробити. «Зараз в Україні відкрилася кілька таких автошкіл, зокрема і в Одесі. Все завдяки Олені Зеленьській. Принаймні у п'яти таких автошколах ми можемо навчатися...», — пояснила Надія Ленц.

Вона розповіла, наскільки не просто їй долати перешкоди, рухаючись вулицями міста на колісному кріслі, щоб автомобіль стане для неї ще одним кроком до покращення доступності міського простору. Надія також запропонувала організувати для всіх охочих людей на колісному кріслі. Аби вони хоч на кілька хвилин могли подивитися на світ іншим поглядом. Особливо важливо це для тих, хто сьогодні ухвалює рішення.

До уваги громадськості

7. Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган, до якого надаються зауваження і пропозиції, та строки надання зауважень і пропозицій. Департамент екології та природних ресурсів Одеської області, 65107 м. Одеса, вул. Канатна, 83, тел.: +38(048) 728-35-05, +38(048) 728-34-58, e-mail: ecolod@odessa.gov.ua.

Контактна особа: начальник відділу оцінки впливу на довкілля, земельних ресурсів, біоресурсів та заповідної справи управління охорони та раціонального використання природних ресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Одеської області Надія Ігорівна (найменування уповноваженого органу, поштова адреса, електронна адреса, номер телефону та контактна особа)

4. Процедура прийняття рішення про провадження планової діяльності та орган, який розглядає результати оцінки впливу на довкілля. Відповідно до законодавства рішеннями про провадження даної планової діяльності буде «Висновок з оцінки впливу на довкілля», що видається Департаментом екології та природних ресурсів Одеської області державної адміністрації, «Дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами», що видається Департаментом екології та природних ресурсів Одеської області державної адміністрації.

5. Строки, тривалість та порядок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, включеної інформації про час і місце усіх запланованих громадських слухань. Тривалість громадського обговорення становить 25 робочих днів (не менше 25, але не більше 35 робочих днів) з моменту офіційного опублікування цього оголошення (зазначається у назві оголошення) та надання громадськості доступу до звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої додаткової інформації, визначеної суб'єктом господарювання, що передається для читачів

6. Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган, що забезпечує доступ до звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої доступної інформації щодо планованої діяльності. Департамент екології та природних ресурсів Одеської області державної адміністрації, 65107 м. Одеса, вул. Канатна, 83, тел.: +38(048) 728-35-05, +38(048) 728-34-58, e-mail: ecolod@od.gov.ua.

Контактна особа: начальник відділу оцінки впливу на довкілля, земельних ресурсів, біоресурсів та заповідної справи управління охорони та раціонального використання природних ресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Одеської області державної адміністрації — Шевченко Надія Ігорівна (найменування уповноваженого органу, поштова адреса, електронна адреса, номер телефону та контактна особа)

8. Назва екологічної інформації щодо планованої діяльності. Звіт з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності на 293 арк. із додатками, повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля. (зазначити усі інші матеріали, надані на розгляд громадськості) (зазначити іншу екологічну інформацію, що стосується планованої діяльності)

зрозуміти. Я й у нас, в організації, всім про це кажу. І постійно ініціюю якісь змагання, заходи. Все, що пов'язане з рухом, зі спортом. Просто, щоб залучити людей до активного способу життя. Рухова активність дуже важлива. Якщо покласти людину на пів року у ліжко, навіть абсолютного здоров'я отримає інвалідність». Не зважаючи ні на що, Надія задоволена, що народилася жінкою.

«Мені подобається те, що я жінка, що маю дітей, що можу їм дарувати свою любов і показувати приклад, як радіти цьому життю, попри всі негаразди та випробування. Щоб вони не відчували себе ні в чому обмеженими, знали, що вони насамперед люди. І це головне». А ще зізналася, що її жага до життя та активне прагнення зробити його повноцінним позитивно вплинули й на чоловіка, який тепер допомагає їй обієргати її. Отже, разом можна побороти будь-які труднощі.

«Зараз в Україні відкрилася кілька таких автошкіл, зокрема і в Одесі. Все завдяки Олені Зеленьській. Принаймні у п'яти таких автошколах ми можемо навчатися...», — пояснила Надія Ленц.

Вона розповіла, наскільки не просто їй долати перешкоди, рухаючись вулицями міста на колісному кріслі, щоб автомобіль стане для неї ще одним кроком до покращення доступності міського простору. Надія також запропонувала організувати для всіх охочих людей на колісному кріслі. Аби вони хоч на кілька хвилин могли подивитися на світ іншим поглядом. Особливо важливо це для тих, хто сьогодні ухвалює рішення.

Створення умов для активної участі у суспільному житті всіх без винятку громадян має стати пріоритетом, переконана Надія Ленц. На її думку, важливо розуміти, що інклюзивність і рівність — це краще для всіх громадян, бо це допомагає суспільству стати толерантнішим, справедливим.

(Продовження теми — у наступному номері.) Людмила ШЕЛІХ. Джерело: Новинар.city.

7. Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган, до якого надаються зауваження і пропозиції, та строки надання зауважень і пропозицій. Департамент екології та природних ресурсів Одеської області, 65107 м. Одеса, вул. Канатна, 83, тел.: +38(048) 728-35-05, +38(048) 728-34-58, e-mail: ecolod@odessa.gov.ua.

Контактна особа: начальник відділу оцінки впливу на довкілля, земельних ресурсів, біоресурсів та заповідної справи управління охорони та раціонального використання природних ресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Одеської області Надія Ігорівна (найменування уповноваженого органу, поштова адреса, електронна адреса, номер телефону та контактна особа)

4. Процедура прийняття рішення про провадження планової діяльності та орган, який розглядає результати оцінки впливу на довкілля. Відповідно до законодавства рішеннями про провадження даної планової діяльності буде «Висновок з оцінки впливу на довкілля», що видається Департаментом екології та природних ресурсів Одеської області державної адміністрації, «Дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами», що видається Департаментом екології та природних ресурсів Одеської області державної адміністрації.

5. Строки, тривалість та порядок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, включеної інформації про час і місце усіх запланованих громадських слухань. Тривалість громадського обговорення становить 25 робочих днів (не менше 25, але не більше 35 робочих днів) з моменту офіційного опублікування цього оголошення (зазначається у назві оголошення) та надання громадськості доступу до звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої додаткової інформації, визначеної суб'єктом господарювання, що передається для читачів

6. Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган, що забезпечує доступ до звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої доступної інформації щодо планованої діяльності. Департамент екології та природних ресурсів Одеської області державної адміністрації, 65107 м. Одеса, вул. Канатна, 83, тел.: +38(048) 728-35-05, +38(048) 728-34-58, e-mail: ecolod@od.gov.ua.

Контактна особа: начальник відділу оцінки впливу на довкілля, земельних ресурсів, біоресурсів та заповідної справи управління охорони та раціонального використання природних ресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Одеської області державної адміністрації — Шевченко Надія Ігорівна (найменування уповноваженого органу, поштова адреса, електронна адреса, номер телефону та контактна особа)

Чи потрібна поствоєнній Україні міцна рука?

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Усі ці історії ведуть до одного висновку: незалежно від того, за якою Конституцією ми живемо і хто має більше повноважень — парламент чи президент, змішана форма правління із закладеним у неї дуалізмом (а голови обласних адміністрацій, які наразі координують силовиків і територіальні органи центральної влади в регіонах, призначаються і контролюються президентом) штовхає президентів порушувати Конституцію, а разом із нею і фундаментальний баланс влад. Тобто рано чи пізно, щоб урівноважити систему державного управління, постане питання самозвичення: куди нам — до парламентської чи президентської республіки?

Чи можливо повторити успіх президентської республіки США?

Коли ми чумо про успішну президентську республіку, на думку одразу спадають США. Країни Латинської Америки та деякі країни Африки намагалися відтворити цю модель, але все закінчувалося або військовою диктатурою, або скоучуванням до рівня «бананових республік», з різким розширенням на бідних і багатих та слабкою економікою.

Тому чому ж система влади в США зробила державу такою успішною? Баланс гілок влади, який закладено в Конституції США 1787 року, фактично залишається незмінним протягом трьох століть. Вона є життєздатною через суму кількох факторів.

По-перше, в Конституції США закладено ефективну систему стримувань і протипаг між президентом і парламентом. Якщо президент не схвалює закону, його можуть повторно прийняти двома третинами голосів Сенату та Палати представників. (Хоча зазвичай без волі президента ухвалити законопроект неможливо.) Прихід до влади Дональда Трампа якраз і продемонстрував, наскільки потужно працює система протипаг та інституції в цій державі.

По-друге, важливим фактором є те, що США — федерація, а не унітарна держава. Тож кожний штат має суттєву фінансову самодостатність, оскільки через модель розподілу влади між центром і суб'єктами федерації значну частину повноважень і грошей для їхньої реалізації в країні віддано саме на рівень штатів. Тому навіть якщо хтось із президентів забавав встановити диктатуру, він не зміг би цього зробити через неможливість зосередити доступ до державних грошей у своїх руках.

Так, справді, у нас теж іде процес децентралізації влади, й гроші та повноваження — у громад. Але ж то було до війни. Зараз ми спостерігаємо війну між центром та органами місцевого самоврядування за ПДФО військових. Плюс постійні наїзди на не «своїх» мерів, яких відсторонюють від влади, використовуючи інструмент військових адміністрацій. Держава стабільно віджимає гроші та повноваження у громад, і це говорить про несталість реформи.

По-третє, двопартійна політична система додає стабільності американській владі, адже змушує збалансовувати протилежні політичні інтереси і враховувати інтереси різноманітних суспільних груп.

А що маємо в Україні? Партії лідерського типу без ідеології, відповідальності та якихось перспектив у випадку, якщо лідера не стане або він захоче піти з політики. В державі взагалі нема політичної структурованості, але ж і не буде, якщо ми підемо в бік президентської республіки.

Тому сподіваюся, що, скопіювавши американську систему влади, ми заживемо щасливо, — ілюзорно. Бо ж умови і традиції у нас кардинально різні. Тим більше, що, попри всю силу американської системи влади і партійної структурованості, сьогодні ми бачимо, що і в Америці не все гаразд — республіканці перестали бути єдиними після появи політиці Трампа в політиці. Один із провідних конституціоналістів США Девід Вільямс зазначає, що «на жаль, конституційні проблеми такі глибокі, а ризики наступних президентських виборів такі глобальні, що це не триватиме вічно... Ми в Америці не менше за вас потребуємо парламентської системи, бо президентська провокує любові зіткнення і конфлікти».

Противники парламентської республіки часто питають: а що було б з Україною після початку широкомасштабного вторгнення, якщо вона була парламентською республікою? Ризики відсутності стабільного уряду, звичайно, є. Але! Проблеми із формуванням уряду в Україні були і в умовах надпрезидентської республіки. Вони є і зараз: уряд Шмигала нібито і є, але він не має жодної суб'єктності. Тобто інституція, яка мала б керувати всією виконавчою владою, є лише статистом офісу президента. А в ньому заправляють ті люди, яких ніхто з нас не обирає. Ці люди обросли своїми апаратами, купують радників і консультантів, які керують усіма процесами в країні, але ж юридично ні за що не відповідають.

Уся система держуправління напхана «своїми» людьми, і це жах. І, як на мене, більший, ніж коаліційний уряд, де партія хоча б номінально просуватимуть найкращих своїх, які будуть конкурувати між собою, а не мовчки виконувати команди бозна кого з офісу президента або конституційно підконтрольного президентів Кабміну. Реформу держуправління провалено швент. Конкурси на посади всіх рівнів — блеф. Ви ж не думаєте, що щось зміниться, коли буде один цар?

Понад те, парламентська республіка в одному разі не позбавляє державу сильного лідерства. Якщо ми були 2019 року парламентською республікою, то Володимир Зеленський намагався би стати прем'єром, а не президентом. А може, у силу цієї і не намагався б. Найважливіше — в парламентській республіці є природний розподіл впливу. Очевидно, що найпопулярніший політик країни має очолювати виконавчу владу. Парламентська республіка такий стан справ забезпечує.

Прихильники президентської форми влади мають апокаліптичний сценарій розвалу країни за умови відсутності сильного президента в час війни і після. «Наші еліти цинічні і безвідповідальні, — справедливо кажуть опоненти парламентської республіки. — Вони за 30 років нічого не зробили для країни, а у разі парламентської республіки просто розгянуть її на частини».

Однак давайте розглянемо, які механізми перебувачення в європейських парламентських республіках на такі випадки. До спільноти яких ми, власне, і збиралися йти.

Чим корисний парламентський досвід Хорватії та Чехії

Хорватія є парламентською республікою. Її досвід для нас актуальний і можливий для наслідування, бо Хорватська війна спочатку спричинила певні авторитарні тенденції, а подальший перехід до парламентської моделі сприяв вступу до ЄС.

Отже, роль президента в державі здебільшого церемоніальна. Він відповідає за представництво держави за кордоном, забезпечує стабільність державного управління, захист незалежності та територіальної цілісності. Але справжня його сила проявляється лише тоді, коли йдеться про війну. Він є верховним головнокомандувачем збройних сил і призначає все військово керівництво держави. На підставі попереднього рішення парламенту президент оголошує війну та укладає мир, а у разі загрози для держави може приймати рішення про використання військ навіть тоді, коли воєнний стан ще не запроваджений.

Під час дії режиму воєнного стану глава держави може видавати акти, які мають силу закону щодо питань воєнного стану. Щоправда, тільки за умови, коли парламент не працює. Завдяки цьому країна може функціонувати навіть тоді, коли через рівень воєнної загрози неможливо зібрати парламентаріїв на засідання. Більше того, на період дії воєнного стану парламент може надати президенту додаткові повноваження. Для збалансування президентського впливу у конституції Хорватії передбачено, що його рішення має підтвердити парламент, як тільки він збереться. Така система гарантує керівність країною у час війни, одночасно застосовуючи якісні запобіжники від президентської диктатури.

Ще одним прикладом того, що парламентська форма правління може бути цілком успішною, є Чехія. Там президент має традиційні для парламентської республіки церемоніальні повноваження у сфері зовнішніх відносин: приймає вірші грамоти іноземних послів і формує закордонні дипломатичні установи самої Чехії. Також він є верховним головнокомандувачем збройних сил. Але на практиці питаннями війська здебільшого займається профільний міністр.

Конституція надає президентів повноваження призначати прем'єра та інших міністрів. Однак уряд не може працювати без згоди парламентаріїв. Тому президент лише номінує той склад урядовців, який йому пропонує парламентська більшість.

Модель влади, яку прийняла Чехія в процесі демократизації суспільства, законодавчо зробила країну успішною. Вона проста й ефективна, і є сприяє швидкому ухваленню рішень. А зладжена робота уряду і парламенту допомагає розв'язувати проблеми громадян, а не займатися нескінченною імітацією.

Приклади Хорватії та Чехії показують, що парламентська модель управління державою може бути ефективною, попри побовання, які існують і серед людей, і у владі.

Безумовно, стартувати в якусь нову конституційну реальність з такого низького рівня довіри до парламенту, який ми маємо зараз, — проблема. Але є тенденція: якщо взяти нинішній (IX) склад парламенту, то більшість депутатів до нього потрапили виключно за рахунок іміджу президента Зеленського. В попередньому парламенті людей, пов'язаних з президентом Порошенком, була щонайменше третина. У парламенті часів Януковича — близько половини тих, хто був його чи опосередковано пов'язаний із ним та його партією. Тобто в українській системі влади президент — саме та людина, яка найбільше захищена, сьогодні ми бачимо, що і в Америці не все гаразд — республіканці перестали бути єдиними після появи політиці Трампа в політиці. Один із провідних конституціоналістів США Девід Вільямс зазначає, що «на жаль, конституційні проблеми такі глибокі, а ризики наступних президентських виборів такі глобальні, що це не триватиме вічно... Ми в Америці не менше за вас потребуємо парламентської системи, бо президентська провокує любові зіткнення і конфлікти».

Противники парламентської республіки часто питають: а що було б з Україною після початку широкомасштабного вторгнення, якщо вона була парламентською республікою? Ризики відсутності стабільного уряду, звичайно, є. Але! Проблеми із формуванням уряду в Україні були і в умовах надпрезидентської республіки. Вони є і зараз: уряд Шмигала нібито і є, але він не має жодної суб'єктності. Тобто інституція, яка мала б керувати всією виконавчою владою, є лише статистом офісу президента

І книгозбірня, і територія підтримки

Як ви уявляєте сільську бібліотеку? Якщо це щось на кшталт старих запилених полиць з давніми неактуальними книжками, то ми готові вас здивувати цією історією.

Олеся Рожнатова — бібліотекарка у другому поколінні, своєю натхненною працею доводить, що може бути інакше. У 2011 році жінка повернулася з нецікавою для неї роботи бухгалтером у рідне село Холодна Балка на Одещині. Попри всі стереотипи, саме місцева бібліотека у 2013-у першою відкрила інтернет-клуб, а нині щорічно поповнює книжковий фонд на 200–300 видань. Про комп'ютери від Білла Гейтса, арттерапію для дітей і що роблять з російськомовними книжками — читайте у матеріалі [Шотам \(https://shotam.info\)](https://shotam.info).

200 книжок подарували односельці

Коли я прийшла на цю роботу, з'явилася можливість надання платних послуг. Тобто читач замовляє книжку і платить лише якийсь невеликий відсоток, а бібліотека закуповує. Так моя мама, а згодом і я змогли зібрати більш-менш хороши фонд. Люди почали активно приходити, адже купити книжку — недешеве задоволення, а читати цікаву літературу хочеться.

Книжок було багато, а почитати — нічого. За першою освітою я економіст-бухгалтер. Так видавці правильно: серйозна професія, робота у великому місті, більшості можливості. Але з часом зрозуміла, що це не моє, що я, так би мовити, людина творчого польоту. Саме творчість мене надихає, заряджає і мотивує розвиватися. Мама підтримала мій вибір піти з роботи і запропонувала допомога ти й у сільській бібліотеці, що у Холодній Балці.

Тепер я — бібліотекарка у другому поколінні. Мама працює за фахом із 1975 року, а нині і я, і моя дочка допомагаємо їй у цій справі.

Зараз у нас близько 12 тисяч примірників, з них найбільшим попитом користуються дитяча література, енциклопедії, посібники для вивчення іноземних мов, розвивальні книжки для малюків. На початку року ми отримали грант на 25 книжок з бізнес-літератури, скажімо, як відкрити кав'ярню. Ця тема особливо цікавить підлітків — ледь не кожен хоче мати власну справу!

Утім, тоді, у вже далекому 2011-у, коли я переступила поріг рідної бібліотеки, перше, про що подумала:

Шоправда, люди приносять різне, часом — старі книжки російською. Звісно, ми намагаємося такі не брати, але, скажу чесно, беремо. Складаємо їх окремо, накопичуємо і здаємо на переробку, а в бібліотеку забираємо тільки те, що нам потрібно. Ми написали і перемогли — у 2013 році отримали перші три комп'ютери. Звісно, хотів у селі вже мав власний комп'ютер вдома, але далеко не всі. Тож бібліотека стала місцем тяжіння і для дорослих, і для дітей.

Перші комп'ютери — від Білла Гейтса

Одним із перших грантових проєктів був «Бібліоміст» (за сприянням Фонду Білла та Мелінди Гейтсів. — *Ред.*), де бібліотекарі України могли подати заявку і створити на базі книгозбірни безкоштовний інтернет-центр. Ми написали і перемогли — у 2013 році отримали перші три комп'ютери. Звісно, хотів у селі вже мав власний комп'ютер вдома, але далеко не всі. Тож бібліотека стала місцем тяжіння і для дорослих, і для дітей.

Це надихнуло нас шукати інші можливості, як відокремити життя нашої книгозбірни: ми підписувалися на різні бібліотечні спільноти, канали, платформи. Зараз тісно спілкуємося з Українською бібліотечною асоціацією та колегами з інших регіонів. От буквально вчора колега прислала інформацію про можливість реалізувати проєкт, а я пообіцяла дати їй фідбек за іншою програмою. Є окремі благодійні фонди, як-от «Бібліотека країна», що підтримують нашу роботу та надають сучасні книжки.

Крім сучасної бібліотечної справи, я є членом Асоціації громадських радників України. Це дає змогу бути в курсі всіх ініціатив, допомагає й отримувати допомогу від колег-однодумців.

Так, на початку повномасштабного вторгнення, коли ми всі були розгублені й шукали емоційної підтримки, мій колега з асоціації порадив

попрацювати з психологією Анею. Я зателефонувала їй, і вже у березні ми розпочали спільний чудовий проєкт «Територія підтримки». Спочатку це були онлайн-зустрічі з дітьми, де психолог пропрацювала з ними різні емоції: страх, сум, тривога. Все це переросло в арттерапію на базі бібліотеки: діти малювали, гортали книжки, робили ляльки-мотанки і багато говорили.

Інший цікавий проєкт втілюємо спільно з Docdays (міжнародний фестиваль документального кіно про права людини. — *Ред.*). Наприкінці 2022 року вони оголосили набір серед громад, аби створити кінопроектори для показу документального кіно. Зараз у нашому клубі ми транслюємо унікальні фільми.

Невдовзі зробимо простір для молодіжної ради, де вона могла б збиратися й обговорювати свої справи й пропрацювати тут якісь події. Наразі рада тільки формується, і ми також доклали до цього руку: впродовж двох місяців шукали найактивніших молодих людей, кого хвилюють проблеми громади.

Попереду це дуже багато амбітних планів. Наступного року хочемо осучаснити приміщення бібліотеки, зокрема придбати меблі, аби простір був комфортним для наших відвідувачів. Плануємо облаштувати кімнату дитячу кімнату та зону для батьків. Адже я сама мама і добре

пам'ятаю той час, коли була настільки втомленою й хотіла просто посидіти в кріслі, поки дитина грається. Тому зараз шукаємо грант і сподіваємося на співфінансування з місцевого бюджету.

Приходять не лише по книжки

Наша бібліотека — це не книгозбірня, а місце взаємодопомоги, спілкування та розвитку. До нас приходять не лише по книжки, а й за людською підтримкою, бо знають, що наші двері завжди відчинені.

Приходять і дорослі, і малі. До речі, найменшому нашому читачеві не було ще й місяця!

Нещодавно завітала пенсіонерка. Каже: «У мене щось з телефоном — не можу з онучкою у вибері зв'язатися. Я знаю, що тільки ти мені допоможеш з цим». Звісно, я придлила їй увагу й налаштувала все. Інша жінка — мати військомослужбовця — звернулася з проханням заламувати документи сина, бо вони вже такі потерті... Певна річ, ми допоможемо всім, чим можемо.

Марина МРУК.
НА СВІТЛИНАХ: Олеся Рожнатова; на бібліотечних полицях — сучасна література; юні відвідувачі книгозбірни.

Козак-бандурист Дмитро Стопкевич

Проджемо розповіді про учасників боротьби за незалежність України в 1917–1921 роках. Цього разу мова про Дмитра Стопкевича, молодого офіцера, прапорщика царської армії, котрий 20-літнім зробив свій вибір на користь держави, за яку кілька століть боролися козаки. Вся його подальша біографія тісно пов'язана з долею України.

Народився Дмитро 21 жовтня 1897 року в селі Великий Бобрік Балтського повіту Подільської губернії (тепер — с. Бобрік Перший Любашівської громади Подільського району на Одещині) в родині священника Келестина Стопкевича і Марії (в дівочстві — Васюковська). Через деякий час батько як священнослужитель переїхав з родиною в село Севастіянівка Гайсинського повіту (тепер — с. Велика Севастіянівка Уманського району Черкаської області). Початкову освіту хлопець здобув у Тульчинському духовному училищі, яке закінчив у 1913-у. У цей час там же, у Тульчині, в жіночому єпархіальному училищі, в якому викладав видатний композитор Микола Леонтович, навчалася двоюрідна сестра Дмитра Клавдія. Хор цього училища кілька разів на рік давав концерти, про які згадував професор Одеської консерваторії, головний диригент і художній керівник Одеського театру опери та балету Микола Покровський. Можливо, саме ці концерти зародили в серці юного семінариста любов до народної музики.

команда Херсонського коша Республіканської військової публіки, полковник Філатів і полковник Змієнко врили в можливість порозуміння з французькими, а тому дали наказ про відступ. Тяжко уявити собі, що сталося з вояцтва при звістці про відступ. Вояки, які з усмішкою йшли до бою, бо були певні в свою перемогу, якось змінилися. Не стало запалу, зникла віра в перемогу, з'явилася нехіть. Наказом про відступ ІІІ-й Херсонський кіш було розбито — і не силою ворога... а наказом своєї команди, що покладала більш на чужу поміч надії, ніж мала віри в свої сили».

Після закінчення училища Дмитро продовжив навчання в Подільській духовній семінарії, яка тоді була важливим освітнім центром для православної молоді Поділля у поширенні й поглибленні української національної свідомості — як за своїм духом, так і за складом учнів, які на 99 відсотків походили з українських сіл і були тісно пов'язані з народними масами. Але розпочалася Перша світова війна, і після другого року як власного бажання покинув семінарію та вирушив до Одеського військового училища. Навчання там проходило за скороченою програмою (бо ж війна), і 1 січня 1916-го 19-літній Стопкевич був випущений у званні прапорщика, а 20 червня того ж року потрапив на фронт.

З військом УНР Дмитро Стопкевич відійшов з Одеси. Відтоді ще два роки мав бився проти ворогів України. Вояку в складі Запорозького дивізії, був сотником 2-го Запорозького полку, пізніше — підполковником. 21 листопада 1920 року в складі Запорозької бригади, в якій він служив, перейшла польський кордон і була інтернована. У торах перебував до 24 червня 1922-го, поки йому не вдалося потрапити до Чехословаччини. Там колишній вояк вступив на підготовчі курси при Українській господарській академії в Подєбрадах 121 вересня того ж року був зарахований до академії. Брав активну участь у роботі Союзу українських хліборобів при академії, був референтом Голівної Академічної громади з господарських питань. 26 травня 1928-го з «успіхом дуже добрим» закінчив гідротехнічне відділення інженерного факультету академії, отримавши диплом інженера-гідротехніка.

У грудні 1917-го, дізнавшись про проголошення Центральною Радою Української Народної Республіки, Дмитро залишив свій полк і приїхав до столиці, де вступив до українського війська. Невдовзі потрапив до Одеси, де 15 — 16 січня 1918-го у складі українських військових частин брав участь у вуличних боях проти більшовиків та червоногвардійців. Після перемоги більшовиків деякий час перебував у плену. Коли ж 13 березня Одесу звільнили, влаштувався на службу в кредитний «Союзкредит». Паралельно при 5-й Одеській чоловічій гімназії склав екстерном іспити на атестат зрілості.

Навчачоси в академії, Дмитро Стопкевич став учасником Другої капели бандуристів, якою керував Василь Смиць. Після захисту диплома не полишив бандури і разом з капелю активно долучився до культурно-мистецького життя української еміграції. Обіймав відповідальні посади на будівельних підприємствах Праги. Перед наступом Червоної армії виїхав з родиною за межі Чехословаччини, а вже після закінчення війни перебрався до США, де працював в інженерних установах міст Омахи, Небраски, у Чикаго. Був членом Американського Товариства цивільних інженерів та Товариства цивільних інженерів штату Небраска. Жертвував кошти на українську справу. Був одружений з Марією Нікодим, у них народився син Василь. До 1986 року мешкав в Оттаві, подальша доля невідома.

Згодом був зарахований до 1-ї охоронної сотні при Одеській комендатурі. 18 грудня 1918 року, вже як командир сотні, взяв участь у боях проти загонів збройних сил Півдня Росії та їх союзників з Антанти, які, побиті, змушені були тікати в порт, щоб евакуюватися до Криму. Та несподівано їм надійшла допомога: з кораблів Антанти, що стояли на рейді Одеси, висадився десант (польський леґіон із 3000 жовнів і французькі частини). Окупанти швидко захопили центр міста та прилеглі райони. Але українці під проводом полковника Кобелька рішуче перейшли у контрнаступ. Особливо тяжкий бій був за залізничний вокзал. Полковник Кобелько одним з перших увірвався в приміщення вокзалу. В руках він тримав ручний кулемет. У цей час йому вдалося ворог кинути гранату... Смерть командира не зупинила українські частини. Поляки з французькими ганебно втекли в порт. Тільки ніч вагмувала переслідувачів.

Уперше про долю козака-бандуриста розповів українцем видатний дослідник Визвольних змагань, президент історичного клубу «Холодний Яр» Роман Коваль у своїй книжці «Багряні жнива української революції». Прикро, що й через півтора десятиліття від тієї публікації ні в Бобріку Першому на Одещині, ні у Великій Севастіяніці на Уманщині, ні у Тульчині на Вінничині нема жодної пам'ятної згадки про активного учасника Української революції 1917 — 1921-го років, підполковника Армії УНР Дмитра Стопкевича.

«Всі були щасливі перемогою і радісно згадували минулий бій. — писав Дмитро Стопкевич у своїх спогадах «Бій в Одесі 18 грудня 1918 р.». — Чекали світу, щоб доконати ворога. Але раптом все перемішалось і замість колючої перемоги ми мусили залишити місто. А справа стояла так: коли було виявлене воєне розбиття ворога,

Василь ВЕЛЬМОЖКО, член Національної спілки краєзнавців України.

«Боже, навіщо я сюди прийшла?». Все було так старе, приміщення без ремонту, без належного технічного забезпечення — про комп'ютери можна було тільки мріяти. Основна проблема сільських бібліотек у тому, що книжковий фонд не відповідає інтересам читачів. У нас було понад 20 тисяч видань. Але значна їх частина залишилася з радянських часів, тобто ім зараз не місце на полицях. Частину закуповували централізовано на якийсь дивний розсуд. Люди приходили, дивилися: книжок багато, а почитати — нічого.

вномасштабного вторгнення — історія України та твори сучасних українських письменників.

Ми налагодили добрі контакти з керівництвом громади, і до Дня бібліотекаря (30 вересня. — *Ред.*) нам закупили 90 книжок, які ми замовили за запитом наших читачів. Крім цього, громада утримує приміщення і сплачує зарплату.

Та й самі читачі приносять нам свої вже прочитані книжки, що можуть комуслугувати. Так, за неповний рік мешканці холодної Балки подарували нам близько 200 видань.

Незламна пані Юля

14 жовтня на 96-у році життя відійшла у вічність наша славна землячка — учасниця визвольних змагань середини ХХ століття, зв'язкова Української повстанської армії, за що була заслана до Сибіру, — Юстина Михайлівна ДЖУРИН-ПЛОТИЦЯ.

Пані Юля, як ми всі називали її в Одесі, була взірцем того глибокого, одвічного, питомого патріотизму, яким наскрізь, до найменшої клітинки тіла, просякнуті найкращі сини й доньки України. Що в сиву давнину, що за Козаки, що в часи Української революції 1917 — 1921 років та жорстоко-героїчної боротьби УПА, що нині у захисті нашої державності від того ж агресора зі сходу. Для неї більше важили не слова, а вчинки, дії. Чого б це не стосувалося. Чи якихось політичних питань, чи утвердження рідної мови, чи підтримки «Чорноморських новин» у період їх цькування проросійськими сатрапами, а чи суто особистих, людських стосунків. Пані Юля ніколи не кривила душою. За жодних обставин. І всіх учила так робити. Ось уривок з її інтерв'ю журналістів Романові Кракалій, опублікованого в одному з грудневих чисел газети за 2017 рік:

— Вчитися, здобувати освіту. Знати правдиву історію своєї країни, культуру народу. Дивитися вперед. Бути патріотом. Це важливо. Неосвічені, темні обирають до влади таких самих. Маємо бути активними. Цей рік минає в турботах та невдоволеннях. Тож будьмо налаштуваними на рік дії, отже, на рік зміни. У ці передзвіданні та різдвяні дні пам'ятаймо: Бог прийшов на землю, щоби повернути нам гідність, щоби стати людиною та розділити з нами нашу земне життя, прийшов, щоби кожен став Богом».

«...Так, тоді, в молодості, ми малювали собі щокім іншу державу, хоча не думали про те, якою вона буде. Нам розходилося на тому, щоб Україна була державою і щоби була вона самостійною. Так, вже є держава Україна, визнана в світі, це найголовніше. То будуйте, боріться за корупцією, із нахабним зрощенням, яке продовжується. Мусить зростати, міцніти громадянське суспільство, а інакше не можна. Не треба ототожнювати державу з тими, котрі на наших тактич плечах дістали влади, з олігархами, не треба розчарувуватися, опускати рук. Не терпіть отих нарікань. То люди байдужі, вони швидко втомлюються, а ти, знай, роблять своє. Ми швидко збайдужіли, стали лінивими... А багато взагалі сплять... Активнішими треба бути. Громадські організації — ви їх бачите? Чує лише про «Правий сектор», «Свободу». Але, скажіть, «Прогресіва»? Занапастилися, знищили, і всі мовчать. Певна, що ті самі люди, і такі, як вони, якраз найбільше нарікають на всі негаразди в державі.

Останній земний день Юстини Михайлівни Плотіці є знаковим: вона відійшла у засвіти 14 жовтня. Саме ця дата, відповідно до постанови Української Головної Визвольної Ради, вважається днем постанови УПА. Коли упівці сформувалися як організація сила спротиву окупації рідної землі, Юлі (Юстини) йшов 15-й рік. Усе подальше її життя покладене на вівтар боротьби за Україну. Відтепер її душа поповнилася лаби небесних охоронців нашої Вітчизни.

— Що ви побажали б нашій молоді, тим, кому зараз двадцять, скажімо?

Пам'ятаймо, шануймо, наслідуймо!

Мудра і мужня сучасниця

Невіголошене прощальне слово
Не стало Юстини Плотіці...
Відійшла у вічність остання з-поміж одеситів — героїчних повстанців.

Була зв'язковою УПА. Ходила відкрито, обминаючи ворогів, хоч і страшно було, але тримала віру, мужність, а ще — повстанський характер. Розносила записки та повідомлення повстанцям, знала багато, й це було навіть більш небезпечно, аніж битися зі зброєю в руках. Вони всі там були герої.

Покинула нас одна з тих, чия життя, давало нам усім домлення того, що є ще щось, хто тримає наш дух, нашу віру в перемогу. Було її життя дуже скромним і майже непомітним — на ті події, що відбуваються, на тлі того, чим живе країна. Країна, держава, в яку вони врили ще в часах тієї безвиглядної боротьби з невивисненим ворогом. Вони всі врили, що колись ця омріяна ними Українська Держава таки постане на руїнах тієї імперії зла, врили і боролися, хоч знали та розуміли свою трагічну долю. Але знали й те, що вони — маленькі цеглинки у підмурок майбутньої держави, на яку вона стоїть і стоять істотно. Імперії розпадається, вільні народи будують вільне життя. Вони знали це і врили.

Щокода, що держава обійшла увагою своїх справжніх

героїв. Державні мужі високої ранги доводило спречалися, визнавати повстанців чи це зачекати, та нібито сумнівалися, чи не були вони «посібниками» і т.ін. А поки ти «мужі» спречалися та думали (якщо думали про це!), герої тих і непомітно відходили у вічність. Відходили туди, звідки вони відійти будуть дивитися на нас і допомагати — передовсім воїнам, які відстоюють нашу державу, а вони всі там — герої. Котрі відстоюють їхню державу, яка вічна, ми віримо в це, і якраз вони та побратими їхні, борці пізніших часів, навчили нас цієї віри. Простіть нас, дорога, мудра, скромна, мужня сучаснице наша. За нашу неуважність, за нашу байдужість, за нашу забудуватість... Простіть і прощайте. Може, колись наша держава, в яку ви найбільше врили, збудує Пантеон Героїв, котрі своєю відданістю цій вірі, своїм чистими мріями про неї закладали її духовні основи. Хочеться вірити в це так само...

Покинула нас одна з тих, чия життя, давало нам усім домлення того, що є ще щось, хто тримає наш дух, нашу віру в перемогу. Було її життя дуже скромним і майже непомітним — на ті події, що відбуваються, на тлі того, чим живе країна. Країна, держава, в яку вони врили ще в часах тієї безвиглядної боротьби з невивисненим ворогом. Вони всі врили, що колись ця омріяна ними Українська Держава таки постане на руїнах тієї імперії зла, врили і боролися, хоч знали та розуміли свою трагічну долю. Але знали й те, що вони — маленькі цеглинки у підмурок майбутньої держави, на яку вона стоїть і стоять істотно. Імперії розпадається, вільні народи будують вільне життя. Вони знали це і врили.

Роман КРАКАЛІЯ.

Осіньна практика у бібліотеці

Цими днями, 20 жовтня, завершується практика студентів Національного університету «Одеська політехніка» в Одеській національній науковій бібліотеці.

Кожен, кому поталаново бути студентом, що шасливцю пору звичай за гдаду з теплою і трепетом. А дехто з людей дорослих навіть підпадає під очарок вічного студента, що скоріш добре, аніж навпаки. Навчати корисно у будь-якому віці, покладі «граніту науки» невечерні та мають сталу тенденцію до збільшення, цього добра вистачить на всі, отож головне — мати бажання й визначитися з пріоритетами. Та все ж міцні базові знання найдоцільніше здобувати в молодому віці, не відкладаючи на потім.

У нас студентам завжди раді. ОННБ має давні партнерські зв'язки з багатьма одеськими вишами. Зокрема, укладені угоди про проходження практики студентів з Одеським національним університетом ім. І.І. Мечникова та Національним університетом «Одеська політехніка».

Упродовж багатьох років студенти других-третьох курсів та бакалаври проходять практику на базі бібліотеки, а згодом і зальогама заповнюють це й практику магистрантів. Це — м а й б у т ь н і культурологі, редактори і видавці, журналісти, діловоді і документознавці, архіваріуси і, звичайно ж, бібліотекарі.

Щоб практиканти мали уявлення про наукову діяльність бібліотеки, вони працюють з методистами, спостерігають за процесом редактування посібників, дізнаються, що таке бібліографія. На практичних уроках

впершу практику, тренінги, вебінари, конференції, які відбуваються у різних містах України та за кордоном. Їх треба шукати, бути допитливими, цікавитися різними темами та можливостями й використовувати свої шанси, яких не так вже й мало. Слід бути активними й легкими на підйом, їздити, зустрічатися цікавих людей, об'єднаних спільними з вами інтересами, розширювати коло знайомств, адже сьогоднішня конкуренція на ринку праці велетенна. У цьому середовищі зможете зустріти колега-однодумця, з якими виникне бажання співпрацювати в майбутньому, а можливо, й роботудавця.

Практика в бібліотеці — це двосторонній рух, вона важлива не лише для студентів, але й для бібліотекарів. Це стимул для нас не зупинятися, не гнути в рутині, адже робота з студентами — це відповідальність, яка спонукає нас відокремитися, підписувати свою кваліфікацію, шукати й знаходити щось нове, корисне, готуватися до кожного теоретичного чи практичного заняття, яке неодмінно має бути цікавим та корисним для молоді. Важливо не зупинятися десь на рівні 1985-го чи 1990-го років, коли ти закінчивши, а крокувати в ногу з часом, а отже навчатися впродовж усього життя.

Ми покажемо практикантам можливість бібліотеки як інформаційного центру. Важливо, щоб студенти знали про її потенціал і вміли користуватися ним, під час навчання, та і в своїй подальшій професійній діяльності.

Спочатку — ознайомча екскурсія ОННБ, яку хтось із вразжених студентів порівняв із знаменитим Гог-

релевантним опису, складанням анотацій та культурі ділового мовлення. У житті неодмінно знадобляться навички написання влого резюме, яке згодом стане вагомим чинником при прийомі на роботу.

Студенти беруть участь у численних заходах, які впродовж їхнього

зауважувати відділів, керівників практик прагне стати для них провідними у велічезному книжковому морі, допомогти орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, навчити працювати з книгою та полюбити читання, заохотити до науково-дослідницької роботи, підтримати у прагненні однак та дівчат стати успішними у житті та професійній діяльності.

Окрема подяка викладачам і наставникам практикантів, які обрали нас, усвідомлюючи значення бібліотеки як науково-інформаційного центру, що є вікном можливостей для саморозвитку, самореалізації, здобуття нових знань і практичного досвіду.

Володимир ГЕНИК.
НА СВІТЛИНАХ: завідувачка редакційного відділу ОННБ Наталя Майданюк знайомить практикантів з особливостями нового українського правопису; Денис Дьяченко (другий праворуч) серед студентів — учасників конкурсу читацьких відгуків «Книголюб».

«Життя земного обрій неозорий»

Ідея ретроспективної виставки Івана Івановича Козирода виникла ще за три роки тому в наших безкінечних довірливих розмовах з нинішнім ювіляром. Ця ідея надихала і дуже бадорила його самого, як і багатьох друзів, колег, колишніх учнів. Нині — це жорстока правда — під тягарем прожитого він прикутий до інвалідного візочка, але дух цього мужнього чоловіка торжествує.

13 жовтня, у переддень століття відомого митця, в Одеському музеї західного і східного мистецтва (ОМЗСМ) ця довгоочікувана імпреза під метафоричною назвою «Життя земного обрій неозорий» зрештою відбулася і збирала символічне число його шанувальників — близько сотні колег та учнів, музейників, журналістів, викладачів і давніх друзів, представників різних закладів міста.

На превеликий жаль, не було самого винувача події, але до цієї обставини присутні, попри певне цілком очевидне розчарування, поставили-

ся з розумінням. Утім, незрима присутність Івана Івановича відчувалася, передусім, у його прекрасних пейзажах (загалом їх було 43), завдяки відеосюжету, підготовленому автором цієї публікації разом з Ельвірою Заборцевою (монтаж), та присутності на вернісажі родини. Дорогий наш ювіляр подумки був з нами, і навіть ця його віртуальна присутність вельми тишла.

Радував і сам факт виставки в установі, з якою І.І. Козирод ментально пов'язаний — упродовж восьми років був директором цього знаного музею (1966 — 1974). На його долю тоді випав капітальний ремонт споруд, реставрація окремих творів фламандської та голландської шкіль живопису (Йорданс, Гальс), видання

путівника й каталога. Тодішнім заступником Івана Івановича з наукової роботи був світлої пам'яті Василь Данилович Власов.

Почуття честі, безкорисливості та ентузіазм, які виявили ті, хто нині перейняв музейну естафету, роблять цю установу ще привабливішою і перспективнішою. Окрема подяка в.о. директора ОМЗСМ Ігореві Порохню і кураторові й авторів експозиції Едуардові Поронку, артистичному спікеріві імпрези Володимирові Островському, запальній і гранично відповідальній Олександрі Степовій, яка у фіналі перейняла естафету роз-

порядника, і всьому колективу музею. Дуже порадував виступ харизматичної Ірини Глебової, заступниці директора ОМЗСМ з наукової роботи, яка свого часу працювала тут під проводом Івана

Івановича. Ірина Юріївна презентувала каталог, виданий за часів директорства І.І. Козирода, який став першою ластівкою на шляху до видання ґрунтовніших посібників про музей. «Є такі постаті в історії нашого міста, яким судилося бути об'єднаними «стовпами», які допомагають нам усвідомити свою історію, ставши, таким чином, її живими представниками», — звернувся до присутніх ведучий, старший науковий співробітник ОМЗСМ Володимир Островський. І з цим узагальненням теперішньої місії Івана Івановича важко не погодитися. Він залишається притягальною фігурою та прикладом безкорисливого служіння мистецтву.

В унісон спікеріві прозвучав вис-

туп відомого одеського художника покоління нонконформістів, випускника художнього училища Сергія Савченка: «Іван Іванович був свідком багатьох історичних подій, сплесків минулого, що адресовані у майбутнє. Почасти він був й учасником цих подій, переважно локального рівня, які, проте, не менш важливі в загальноукраїнському просторі. Його феномен, на мою думку, полягає в тім, що він поєднував у собі педагога, художника й чиновника і при цьому був цілком позбавлений кар'єрних устремлень».

Звісно, були й подяки та відзнаки. Зокрема, від ОМЗСМ, обласних організацій НСХУ та НСЖУ. Іх перелік ювілярові через доньку Анну Іванівну.

Привітали зногомо педагога й митця також колеги по «худграфу» (Анна Носенко) та художнього коледжу (Борис Белов) — закладу з яким Іван Іванович був пов'язаний 52 роки. Ще раніше близько десяти років він викладав у Білгород-Дністровському педагогічному училищі (нині — коледж). Одеське художнє училище виласяло в трудову біографію його дружини, Лариси Олександрівни Васильєвської-Козирод (1937 — 2020) та згаданої вище доньки Анни.

З приємністю зауважу, що із числа старих приятелів Івана Івановича на вернісажі завітав Тарас Іванович Максим'юк. Іх як колекціонерів об'єднує інтерес до української й особливо до такої «ренесансної» постаті, як Михайло Іванович Жук, 140-річчя від дня народження якого ми відзначали 2 жовтня. До речі, на момент організації ретроспективної автор цих рядків виношував ідею більш масштабного проекту — крім власне доробку самого І.І. Козирода, показати ще й твори М.І. Жука та Р.М. Палецького

з його збірки, однак не всі сторони, що були задіяні у цьому процесі, виявилися готовими до такого формату виставки.

З нагоди ювілею в обласній газеті «Чорноморські новини» вийшла стаття-присвята І.І. Козироду, свіжий номер якої можна було вільно отримати під час відкриття експозиції. Передати привітання ювілярові особисто прийшов редактор «Чорноморські новини» Іван Мельник. Упродовж кількох днів Іван Іванович друкував у цьому часописі свої розвідки про національно заангажованих митців — М. Пимоненка, Є. Столицю, А. Ждаху, М. Жука та ін. До речі, у своїй творчості (як художник позитивно-

Патріарх мистецької Одеси

Одеська обласна організація Національної спілки художників України сердечно вітає багаторічного члена спілки, патріарха мистецької Одеси, художника, мистецтвознавця, педагога та колекціонера, ветерана Другої світової війни Івана Івановича Козирода із золотим ювілеєм — 100-річчям від дня народження!

Зичимо ювілярові здоров'я, миру, домашнього затишку і любові від друзинько спілноті!

Шановний Іване Івановичу, впродовж як 60-літньої діяльності на мистецькій ниві Вами реалізовано багато продуктивних проектів, налагоджено функціонування закладу освіти та музейних установ, виховано плеяду фахівців, які поширюють і примножують культурно-освітній набуток, провідником якого Ви є. Ви завжди підтримували прогресивне і національно заангажоване у краших

консервативний) у сенсі мотиву він через реалістичну плернеру школу розвивав національно-романтичну тенденцію, притаманну як згаданим живописцям, так і, скажімо, С. Васильєвському, С. Світославському чи П. Левченку. Окремі наукові публікації мистецтвознавця друкувалися в журналах «Україна» та «Образотворче мистецтво». До слова, у черговому, грудневому, номері останнього часопису запланована стаття про самого ювіляра.

Ювілейну виставку, що розмістилася у «фламандсько-іспанському залі» ОМЗСМ, доповнили вітрини з каталогами і путівниками, виданими за час директорства І.І. Козирода, рідкісні фотографії із сімейного архіву 1950 — 2000-х років, а також газетні публікації самого мистецтвознавця, світлої пам'яті Валентина Щегленка та автора цих рядків.

Музичне привітання винувачеві свята передав симпатик його творчості, одеський композитор і співак Анатолій Себов, який у супроводі гітари виконав запальну патріотичну пісню, що мобілізувала зал, і дружні вигукі «Слава Україні! Героям слава!» стали найкращою нагородою як для виконавця, так і, впевнений, для ювіляра.

Володимир КУДЛАЧ, співавтор та координатор виставки.

НА СВІТЛИНАХ: голова обласної організації НСХУ Юрій Работін і донька ювіляра Анна Козирод; під час відкриття виставки.

Фото Володимира БОГАТИРЬОВА.

його виявах, сприяли становленню талантів в умовах тоталітарної радянської системи. Ми глибоко шануємо і схилиємося перед Вашою мужністю і Вашим плідним внеском у справу національного культурного відродження. Ваш досвід і досягнення є надихаючим прикладом для спільнот, усіх, хто любить мистецтво, прймається проблемами культурного розвитку.

100 років життя земного — це явище рідкісне. Пишаємося і шановливо вітаємо від себе особисто та всього спільнотного товариства!

Анатолій ГОРБЕНКО, заступник голови Національної спілки художників України, голова правління Одеської обласної організації НСХУ, народний художник України, професор, академік.

фахово. Треба постійно удосконалюватися, і робити це поступово, починаючи з власної бази і зростаючи, реалізовувати себе фахово. Там закладено не лише якісь ідеї, ліричні чи філософські, а й розуміння форми, розуміння кольору, розуміння ритмів... Багато важливих речей. Щоби пізнати це все і багато іншого, для цього нам і дається час в академії.

А що таке національне мистецтво? На думку Вікторії, це «синтез того, що було до нас, і наше особисте сприйняття завдань мистецтва, сприйняття дійсності».

— Я вважаю себе представницею сучасного мистецтва. Це те, що робиться сучасниками. Менше і не більше. Воно може бути різним, бо робиться різними людьми. З різними баченнями і різною вдачею. Це може бути абстракція, натюрморт, багатоточкова композиція. Експресія, динаміка або ж, навпаки, статика. Все залежить від внутрішнього стану художника і від того, що відбувається навколо. Кожен мистецтвець відчуває, що відбувається, і він так чи інакше відображає це в своїй творчості. Найголовніше тут — не збрехати.

І все-таки: як не загубитися в цьому такому неспокоїному світі, коли тобі лише дев'ятнадцять? — Так було завжди. Були падіння і підйоми суспільства, були революції, і були війни... Ми не шукаємо своєї ніші. Наше завдання — навчатися, але хочемо жити турботами суспільства. Створили організацію «Мистецький гарт» — об'єдналися з волонтерами, котрі допомагали і допомагають нашому війську. Ми вирішили об'єднати наші зусилля також і в фаховому плані. Тобто не просто плести сітку. Хто займається менеджментом, хто — творчістю. Шукаємо, як допомогти собі, це по-перше, як розповсюджувати свою творчість, реалізувати, допомогти іншим у цьому. Це пошуки молодих у саморегуляції, а відтак — допомога нашим захисникам.

Ій лише дев'ятнадцять. Чи вже дев'ятнадцять? Вік пошуків і знахідок.

Роман КРАКАЛІЯ, Фото із сайту <http://odnb.odessa.ua/>

У шорах минулого

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Тим часом щодо засудження СРСР як комуністичного тоталітарного режиму маємо дещо оптимістичніший результат: 30% — цілком позитивно, 24,4% — скоріше позитивно. Противоположні думки дотримуються 11,6% (скоріше негативно) і 5,8% (повністю негативно). Але майже третина — 28,2% — зізналася, що важко відповісти.

Із твердженням, що політика деколонізації спрямована на відновлення історичних фактів, цілком погоджуються 15,8% опитаних, ще 19,4% — скоріше погоджуються. Скоріше не погоджуються та зовсім не погоджуються відповідно 6,5% та 6,2% опитаних. Байдуками до цього питання маємо 4,9% респондентів й аж 47,2% тих, кому важко відповісти.

Опитування в Одеській області, кажуть автори дослідження, розкрило різноманітне ставлення громадян до питань деколонізації в Україні. Щодо перейменування топонімів, пов'язаних з російською федерацією та її історією, реакція була різноплановою. Приблизно чверть опитаних висловила цілком негативне ставлення, що може відобразити обережність або незадоволення змінами. Позитивні та негативні відгуки збалансовані, з невеликим переважанням негативних.

Стосовно засудження СРСР як комуністичного тоталітарного режиму реакція була суттєво позитивнішою: більше половини респондентів підтримали засудження, що може вказувати на загальний консенсус щодо негативної оцінки комуністичного минулого в Україні.

Але найбільше запитані виникає щодо оцінки самої політики деколонізації в Україні. Тут ми бачимо велику кількість людей (47,2%), яким важко відповісти на питання, що свідчить про можливе нерозуміння або невизначеність спільноти щодо цієї політики.

Як підсумовують соціологи, опитування показує, що деколонізація залишається для Одещини складним та багатограним питанням. Виявлені розбіжності вимагають подальшого аналізу та діалогу серед різних груп населення, аби забезпечити гармонійний перехід від тоталітарного минулого до демократичного майбутнього.

Насамкінець дамо слово людям, які безпосередньо пов'язані з майбутнім топонімічним обличчям нашого міста. Наші експерти — у чомусь єдиномудці, а в чомусь — антагоністи. Якщо нам не байдуже або ми ще не визначилися (бо таких з-поміж респондентів дуже багато), то варто дослухатися до фахівців-істориків. Ім, власне, і слово.

Олександр БАБІЧ, історик-дослідник, волонтер, член історико-топонімічної комісії при виконкомі Одеської міськради:

— Для мене такі результати опитування стали лише частково несподіваними.

«Хухарка може керувати країною» ми вже проходили. І зараз пожинаємо плоди.

Є закон про деколонізацію. Його вимоги необхідні виконати. Але рішення про те, які імена/назви маємо змінити на вулицях/провулках-парках і т.д., мають ухвалювати не прибічники «руської міра» (а їх в історико-топонімічній комісії, на жаль, ще й досі не бракує), а фахівці, які знають справжню історію нашого краю.

Підготовка Ольга СІРА.

• У рамках дослідження, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва впродовж 10–21 липня 2023 року, було опитано 708 респондентів віком від 18 років в Одеській області. Вибірка — багатоступеневий із застосуванням випадкового відбору населених пунктів на перших етапах та квотним відбором респондентів на заключному етапі. Вибіркова сукупність відтворює демографічну структуру дорослого населення Одещини станом на початок 2022-го. Максимальна випадкова похибка вибірки не перевищує 3%. Водночас, слід зважати на систематичні відхилення вибірки через вимушену міграцію мільйонів громадян, спричинену російсько-українською війною.

Цей матеріал підготовлено у рамках проекту Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, що здійснюється за підтримки Представництва «Фонду Фрідріха Науманна за Свободу» в Україні. Тут представлені винятково результати дослідження авторів. Вони не обов'язково відображають позицію Представництва «Фонду Фрідріха Науманна за Свободу» в Україні.

Вік пошуків і знахідок

Усміхаються зі стін великої читальні Одеської національної наукової бібліотеки квіткові натюрморти народної художниці України Галини Кравченко, академіка, кавалера ордена Княгині Ольги двох ступенів. А поміж ними — твори 19-річної Вікторії Кравченко, також випускниці — з відзнакою — художнього коледжу ім. М.Б. Грекова, нині студентки Київської державної академії декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну ім. Михайла Бойчука, учасниці XII Всеукраїнської виставки акварелі в місті Фабріано (Італія), Всеукраїнської програми «Золотий фонд нації. Україна. Європа. Світ». Роботи молоді художниці — в музейних та приватних колекціях в Україні та поза нею.

Мати і донька. Якщо душі наших найдорожчих здесь поряд з нами невидимо — а ми десьбільш віримо в це — і якщо плідно стежать вони, як ми тут, у житті своєму, без них і з ними водночас, і якщо ми з ними водно — як і за життя їх тілесного, — то душа Галини Кравченко просвітлено упокоєна. Її діти, її квіточка, котрих несподівано полишила в непередбачену годину, пишно квітнуть у її саду, беруть пам'ять про неї не лише в серцях своїх, а й у всьому тому, до чого покликала їх доля.

Найбільше любила малювати квіти. Вони у неї завжди якісь особливі. Сказати, що хоч намальовані, а все одно як живі — це не про неї. Вони продовжують жити, вже зрізані. Вона дарувала їм друге життя. Але навіть на папері, відтворені акварельними фарбами, вони продовжують свою місію — дають нам екзистенційну радість, вповнюють душу світлом, урівноважують думки.

Коли в непередбачену хвилину, втрачаючи душевну рівновагу, випадково торкнешся поглядом колись подарованого нею квітки на стіні, зненацька все мінняється. Впорядковуються думки, і

душа знаходить своє місце, і приходить розуміння: треба розвирати млу тяжких настроїв, перефразувати поета, і пробиватись до ядра її тілесного, —

душа знаходить своє місце, і приходить розуміння: треба розвирати млу тяжких настроїв, перефразувати поета, і пробиватись до ядра її тілесного, —

душа знаходить своє місце, і приходить розуміння: треба розвирати млу тяжких настроїв, перефразувати поета, і пробиватись до ядра її тілесного, —

душа знаходить своє місце, і приходить розуміння: треба розвирати млу тяжких настроїв, перефразувати поета, і пробиватись до ядра її тілесного, —

душа знаходить своє місце, і приходить розуміння: треба розвирати млу тяжких настроїв, перефразувати поета, і пробиватись до ядра її тілесного, —

душа знаходить своє місце, і приходить розуміння: треба розвирати млу тяжких настроїв, перефразувати поета, і пробиватись до ядра її тілесного, —

душа знаходить своє місце, і приходить розуміння: треба розвирати млу тяжких настроїв, перефразувати поета, і пробиватись до ядра її тілесного, —

душа знаходить своє місце, і приходить розуміння: треба розвирати млу тяжких настроїв, перефразувати поета, і пробиватись до ядра її тілесного, —

Чи мріяла Вікторія Кравченко стати художницею? Якщо жити в оточенні фарб та пензлів, часто бачити батьків у майстерні, милуватись їхніми роботами, та й самим процесом творення, слухати їхні професійні розмови, якщо з п'яти років їздити з ними на плернері, а головно — бачити їхню дуже серйозне ставлення до своєї праці, то все це стає часткою самого ества, стає внутрішньою потребою. Художницею Вікторія, можна сказати, народилася. А відчула себе нею вже в художньому училищі ім. М.Б. Грекова. Там по-справжньому зрозуміла, що це — її стихія. Як знайти себе в цій стихії — котра насправді не стихія, а цілком впорядкований спосіб творчого життя, підпорядкований певним правилам? Відчувала: отримати в училищі знань недостатньо, усвідомити це — не кожному дано, хотілось продовжувати навчання. Так опинилася в Київській державній академії декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну ім. Михайла Бойчука. Молоді мистці шукають нових шляхів у національному мистецтві, прагнуть, щоби їхню творчість визначали саме ці риси. А що таке, назагал, українське мистецтво?

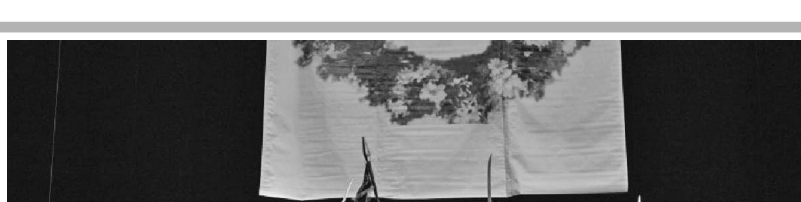
— Це, яке має свої відмінні риси, своє оперття на традиції, на геніальних попередників, на культуру. Кожен художник розповідає свою історію. Десь це може бути мотив, десь — національний характер, нюанси, які дають до розуміння цього, — каже Вікторія. І додає:

— На жаль, у суспільстві існує міф, що образотворче мистецтво — це не надто складно, що у художника є, що здаті передавати всю барвисту палітру українського мелосу, не залишаючи байдуками жодного глядача.

У ювілейний вечір велика зала філармонії була вщерть переповнена шанувальниками «Чайки». Незважаючи на те, що концерт переривався повітряною тривоگوю, це не зава-

дило присутнім отримати справжню насолоду від української пісні, музики й танцю.

Не забуваймо: культура — це теж наша зброя!

Ярослава РІЗНИКОВА.

Краса пісні та грації

Нещодавно, 7 жовтня, сповнилося 15 років академічному ансамблю української музики, пісні і танцю «Чайка».

За цей час «Чайка» стала справжньою візитівкою Одеської обласної філармонії ім. Д.Ойстраха й Одещини загалом — жоден знаковий концерт не обходиться без участі цього ансамблю. А як його приймає публіка на теренах України і за кордоном! І це зрозуміло, адже кожен номер «Чайки» — справжній шедевр, кожен концерт — взірці краси і грації.

Іх поява на сцені завжди викликає захоплення — гарні обличчя, яскраві костюми, витончене виконання, запал, енергія, натхнення! Поряд зі зрілими майстрами в ансамблі вис-

тупають молоді музиканти і танцюристи.

Віртуозність музикантів оркестру, до якого входять струнні, духові, шипкові, а також національні інструменти, вміння оригінально інтерпретувати народну українську пісню, соковиті голоси талановитих солістів, що здаті передавати всю барвисту палітру українського мелосу, не залишають байдуками жодного глядача.

У ювілейний вечір велика зала філармонії була вщерть переповнена шанувальниками «Чайки». Незважаючи на те, що концерт переривався повітряною тривоگوю, це не зава-

Волонтери пробації

Сьогодні волонтерство — не просто новомодний рух, що об'єднує небайдужих громадян, а вагома складова втілення багатьох соціально значущих проєктів. Притаманні волонтерам високі рівні суспільної позиції, наполегливість і щире бажання допомогти тим, хто цього потребує, можуть стати рушійною силою підтримки суб'єктів пробації, які мають шанс на виправлення, але не здатні вправитися з цим самотужки.

У Малиновському районному відділі філії Державної установи «Центр пробації» в Одеській області людиною саме з таким покликанням стала Маргарита Загорєвська (на знімку), яка за спеціальністю є психологиня та працює кар'єрною радницею «ВОНА Хаб» — проєкту, що реалізується Фондом ООН у галузі народонаселення в Україні (UNFPA).

Пані Маргарита надає консультативну допомогу як психологиня-волонтерка в рамках особистої практики. Взаємодіючи з нашим відділом, вона долучається до таких видів діяльності, як здійснення наглядових заходів за місцем роботи та навчання суб'єктів пробації, проведення соціально-виховної роботи з ними, підтримка у працевлаштуванні, ну і, звісно, психологічне консультування.

Волонтери не претендують на будь-яку матеріальну вигоду, зокрема й у вигляді заробітної плати, але вони отримують дещо інше, не менш важливе, —

Малиновський районний відділ філії ДУ «Центр пробації» в Одеській області.

● Дослідження

Біомаркери довголіття

Шведські вчені провели одне з наймасштабніших досліджень, присвячених старінню, і визначили конкретні біомаркери, характерні для довгожителів, а ще дізналися, якими були їх значення у людей, що дожили до 100 років.

Відомі дослідження довгожителів часто-густо ґрунтуються на невеликій вибірці й фокусуються лише на певній групі осіб, наприклад, виключають тих, хто мешкає в будинках для людей похилого віку. Науковці з Каролінського інституту (Швеція) вирішили підійти до питання серйозніше і представили дослідження, в якому брали участь близько 44 тисячі шведів, що мешкають у різних умовах. Результати опубліковані у журналі *Geno Science*.

Усі учасники, що проходили медичні обстеження, були віком від 64 до 99 років, повідомляє «Всесвіт» (https://vsvit.com.ua). За показниками їхнього здоров'я спостерігали впродовж 35 років. З'ясувалося, що 1224 з них (2,7 відсотка) дожили до столітнього віку, переважна більшість (85 відсотків) виявилася жінками.

Учені простежили за показниками крові учасників та 12 біомаркерами, які, як показали попередні дослідження, пов'язані зі старінням та передчасною смертю. Так, біомаркером, що асоціюється із запаленням, стала сечова кислота — продукт життєдіяльності організму, пов'язаний із перетравленням певних продуктів.

Дослідники також розглянули маркери, пов'язані з метаболічним статусом, рівнем холестерину та глюкози в крові, що корелюють з роботою печінки (аланінамінотрансфераза та аспартатамінотрансфераза — АЛТ та АСТ), креатиніну, який асоціюється з функцією нирок, фаль-

мафатуму, альбуміну та деїдрогеназу, а ще рівень заліза та маркери, пов'язані з анемією.

З'ясувалося, у тих, хто дожив до столітнього віку, починаючи із 60 років, як правило, були нижчі рівні глюкози, креатиніну та сечової кислоти. Хоча середні значення з більшості біомаркерів у довгожителів і решти учасників дослідження істотно не відрізнялися, у перших рідко спостерігалися надзвичайно високі або низькі їх значення. Скажімо, рівень в дуже небагато-жких довгожителів рівень глюкози сягав 6,5, а креатиніну перевищував 125.

Вивчаючи конкретні біомаркери, пов'язані з довголіттям, науковці з'ясували: всі 12 із них, за винятком АЛТ та альбуміну, показали, що людина з певною ймовірністю доживе до 100 років. Причому навіть після врахування поправки на вік, стать і наявність різних захворювань.

Найменші шанси відслідкувати столітній вік виявилися у тих, хто мав дуже низькі рівні загального холестерину та заліза, а також серед тих, у кого, навпаки, були підвищені рівні глюкози, креатиніну, сечової кислоти та показники роботи печінки. Це означає, що різні біомаркери по-різному впливають на довготривале проживання.

Вчені вважають: навіть якщо виявлені відмінності не дуже значні, все одно існує потенційний зв'язок між метаболізмом і тривалістю життя. Розумно також припустити, що харчування та вживання алкоголю таки впливають на довголіття.

● Пам'ять

Коллектив Одеської національної наукової бібліотеки висловлює щирі співчуття генеральному директору Ірині Олександрівні Бірюкової з приводу тяжкої втрати — передчасної смерті чоловіка **Олександра Вікторовича БІРЮКОВА**.

Підляємо разом з вами увесь біль втрати, усе те невимовне горе, яке спіткало вас і всю вашу родину. Співчуваємо і сумуємо разом з вами. Світла пам'ять про світлу людину назавжди залишиться у наших серцях.

Одеська регіональна організація Національної спілки журналістів України і колектив громадсько-політичної газети «Чорноморські новини» висловлюють щирі співчуття генеральній директорці Одеської національної наукової бібліотеки Ірині Олександрівні Бірюкової з приводу непоправної втрати — передчасної смерті чоловіка **Олександра Вікторовича БІРЮКОВА**.

Сумуємо разом з усіма рідними і близькими покійного. Світла пам'ять.

● Оголошення

Вважати недійсним втрачений оригінал свідоцтва (№9-2649) від 7 лютого 1997 р. про право власності на житло — квартиру 10 по вул. Щоголева, 8 у м. Одесі, виданого на підставі розпорядження (наказу) органу приватизації №7482 від 7 лютого 1997 року управлінням житлово-комунального господарства виконкому Одеської міської ради народних депутатів Гребневу Валерію Миколайовичу.

Посвідчення багатодітної сім'ї (БС №280041), видане 24 червня 2019 року Департаментом праці та соціальної політики Одеської міської ради на ім'я Кравченко Яна Володимирівна (строк дії — до 12 січня 2026 року), Кравченко Микола Олександрович (строк дії продовжено до 23 травня 2031 року), вважати недійсним у зв'язку з утратою оригіналу.

редовища: з південного-заходу та півдня — територія вітроелектростанції ТОВ «ЮЖНЕ ЕНЕРДЖІ» на відстані 1 км; із заходу знаходиться трансформаторна підстанція 330 кВ «Аджалік» на відстані 4,5 км. Плановане будівництво Лиманської ВЕС не викликає суттєвого впливу на навколишнє техногенне середовище.

Щодо технічної альтернативи 1. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо технічної альтернативи 2. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо територіальної альтернативи 1. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо територіальної альтернативи 2. Територіальна альтернатива не розглядається.

9. Належність планованої діяльності до першої чи другої категорії видів діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля
Планована діяльність належить до другої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, що можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля, а саме — енергетична промисловість: вітрові парки, вітрові електростанції, що мають дію і більше турбіни або висота яких становить 50 м і більше (п. 4, ч. 6, ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»).

10. Наявність підстав для здійснення оцінки трансграничного впливу на довкілля
Підстави для здійснення оцінки трансграничного впливу на довкілля відсутні.

11. Планований обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля
Відповідно до ст. 6 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII від 23 травня 2017 року:

12. Процедура оцінки впливу на довкілля та можливості для участі в ній громадськості
Планована суб'єктом господарювання діяльність може мати значний вплив на довкілля, отже, підлягає оцінці впливу на довкілля відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Оцінка впливу на довкілля — це процедура, що передбачає:

- підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля;
- проведення громадського обговорення планованої діяльності;
- аналіз уповноваженим органом звіту з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки трансграничного впливу, іншої інформації;

- надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, що враховує результати аналізу, передбаченого попереднім абзацом;
- врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності, зазначеного в пункті 14 цього п'ятого абзацу.

У висновку з оцінки впливу на довкілля уповноважений орган, виходячи з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, визначає допустимість чи об'єктивно-недопустимість провадження планованої діяльності та визначає екологічні умови її провадження.

Забороняється розпочинати провадження планованої діяльності без оцінки впливу на довкілля та отримання рішення про провадження планованої діяльності.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає право і можливість громадськості для участі у цій процедурі, зокрема на стадії обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, а також на стадії розгляду уповноваженим органом поданого суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля.

На стадії громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля протягом щонайменше 25 робочих днів громадськості надається можливість надавати будь-які зауваження та пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає право і можливість громадськості для участі у цій процедурі, зокрема на стадії обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, а також на стадії розгляду уповноваженим органом поданого суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля.

На стадії громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля протягом щонайменше 25 робочих днів громадськості надається можливість надавати будь-які зауваження та пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає право і можливість громадськості для участі у цій процедурі, зокрема на стадії обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, а також на стадії розгляду уповноваженим органом поданого суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля.

На стадії громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля протягом щонайменше 25 робочих днів громадськості надається можливість надавати будь-які зауваження та пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає право і можливість громадськості для участі у цій процедурі, зокрема на стадії обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, а також на стадії розгляду уповноваженим органом поданого суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля.

На стадії громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля протягом щонайменше 25 робочих днів громадськості надається можливість надавати будь-які зауваження та пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає право і можливість громадськості для участі у цій процедурі, зокрема на стадії обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, а також на стадії розгляду уповноваженим органом поданого суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля.

На стадії громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля протягом щонайменше 25 робочих днів громадськості надається можливість надавати будь-які зауваження та пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає право і можливість громадськості для участі у цій процедурі, зокрема на стадії обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, а також на стадії розгляду уповноваженим органом поданого суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля.

На стадії громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля протягом щонайменше 25 робочих днів громадськості надається можливість надавати будь-які зауваження та пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає право і можливість громадськості для участі у цій процедурі, зокрема на стадії обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, а також на стадії розгляду уповноваженим органом поданого суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля.

На стадії громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля протягом щонайменше 25 робочих днів громадськості надається можливість надавати будь-які зауваження та пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає право і можливість громадськості для участі у цій процедурі, зокрема на стадії обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, а також на стадії розгляду уповноваженим органом поданого суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля.

На стадії громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля протягом щонайменше 25 робочих днів громадськості надається можливість надавати будь-які зауваження та пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля.

ний виробіток електроенергії становить до 583,52 ГВт год./рік. Додатково проєктом передбачається прокладання внутрішньої мережі підземних електричних кабелів потужністю 35 кВт, орієнтовано загальною довжиною 40 км; будівництво трансформаторної підстанції 110/35/10 кВ та повітряної лінії електропередачі на другу 110 кВ із загальною кількістю опор 50 шт. та довжиною до 10 км.

Всі об'єкти Лиманської ВЕС будуть розташовуватися на землях енергетики за цільовим призначенням — 14.01 «Для розміщення, будівництва, експлуатації та обслуговування будівель і споруд об'єктів енергогенеруючих підприємств, установ і організацій». Сумарна площа вітрополя становить 5625 га. Територія в проєктованих межах (територія вітрополя) складає, в тому числі: територія під розташування ВЕУ та трансформаторної підстанції 110/35/10 кВ — 11,019 га; площа забудови — 10,519 га; площа ґрунтощобневих покриттів — 17,709 га; протяжність доріг в проєктованих межах — 39,353 га.

6. Екологічні та інші обмежені впливи планованої діяльності на довкілля
Дотримання екологічних, санітарно-гігієнічних, протипожежних, містобудівельних й територіальних обмежень згідно з діючими нормативними документами: по забрудненню атмосферного повітря — значення гранично допустимих концентрацій забруднювачів речовин в атмосферному повітрі; по утворенню відходів — мінімізація утворення, облік та утилізація згідно з чинним законодавством України; по акустичному впливу — в межах допустимих рівнів шумового навантаження на робочих місцях та в житловій забудові; по електромагнітному впливу — в межах допустимих рівнів; дотримання меж земле-відведення; дотримання меж санітарно-захисних зон; дотримання рівнів впливу на орнітологічне середовище; дотримання правил пожежної безпеки; дотримання відстані від житлової забудови, режиму господарської діяльності в межах прибережної захисної смуги та правого режиму зон санітарної охорони водних об'єктів; забезпечення дотримання та виконання державних будівельних норм, санітарно-гігієнічних норм і правил, охоронних, захисних та відновлювальних заходів; виключення роботи машин і механізмів на холостому ходу.

Щодо технічної альтернативи 1. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо технічної альтернативи 2. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо територіальної альтернативи 1. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо територіальної альтернативи 2. Територіальна альтернатива не розглядається.

7. Необхідна еколого-інженерна підготовка і захист території за альтернативами
Планована діяльність вимагає необхідності планування та обслуговування майданчиків для розміщення об'єктів електроенергетики (ВЕУ, трансформаторної підстанції, опор повітряної лінії, розподільного пункту та під'їзних доріг). При реалізації проєкту здійснюються всі необхідні заходи з інженерної підготовки та захисту території від несприятливих інженерно-геологічних процесів і явищ (зсуви, ерозія ґрунтів, підтоплення тощо) з урахуванням результатів інженерно-геологічних вишукувань. Топографо-геодезичні, інженерно-геологічні та інші вишукування виконуються у необхідному обсязі згідно з чинним законодавством. Проєктні рішення в період будівництва та експлуатації забезпечуватимуть збереження та раціональне використання природних ресурсів, передбачатимуть заходи проти дії підтоплення, просідання, активізації інших екогенних процесів, а також охоронні, відновлювальні, захисні та компенсаційні заходи.

Щодо технічної альтернативи 1. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо технічної альтернативи 2. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо територіальної альтернативи 1. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо територіальної альтернативи 2. Територіальна альтернатива не розглядається.

8. Сфера, джерела та види можливого впливу на довкілля
Можливі впливи планованої діяльності включають:

Клімат і мікроклімат: під час експлуатації вплив буде позитивним, оскільки очікуване скорочення викидів двоокису вуглецю (CO2) становитиме орієнтовано 380 тис. тон на рік.

Повітряне середовище: забруднення повітря під час функціонування Лиманської ВЕС не очікується. На етапі будівництва очікуються локальні викиди від двигунів внутрішнього згоряння, зварювальних робіт та пилу від земляних робіт. Викиди матимуть контрольований короткостроковий характер та не матимуть значних негативних впливів.

Водне середовище: суттєвого впливу на водне середовище під час функціонування Лиманської ВЕС не очікується. Ймовірне забруднення поверхневих та підземних вод паливно-мастильними матеріалами буде мінімізоване шляхом дотримання технологічних вимог до їх використання, використанням передових методів будівництва та експлуатації Лиманської ВЕС, зокрема шляхом суворого нагляду за субпідрядниками. Поверхнею водоюми та водотоками на майданчику Лиманської ВЕС відсутні, відповідно вплив на поверхню води відсутній.

Ґрунти: можливим джерелом забруднення можуть бути стоки поверхневих вод з будівельних майданчиків, а також забруднення будівельними сміттям, паливно-мастильними матеріалами, технічними рідинами. Ризики будуть мінімізовані за рахунок ретельного управління будівельними роботами, безпечного зберігання паливно-мастильних матеріалів, технічних рідин та інших небезпечних речовин відповідно до міжнародної практики і суворого контролю за утворенням відходів.

Природно-заповідний фонд: об'єкти природно-заповідного фонду та Смарагдової мережі в межах території запланованої діяльності відсутні. Найближчими такими об'єктами є розташовані на схід РЛП «Тилігульський» (19954 га) на відстані біля 5 км, та об'єкт Смарагдової мережі Тилігульський лиман (23231 га, № UA0000138) на відстані біля 3 км. Впливи на природно-заповідні території та об'єкти Смарагдової мережі не очікуються.

Біорізноманіття: вплив на рослинний світ носить тимчасовий та допустимий характер. Впливи на орнітофауну та кажанів характеризуються як низькі. План заходів, спрямованих на мінімізацію можливих впливів, буде розроблений згідно з результатами проведеного дослідження птахів та кажанів. Під час будівництва та експлуатації Лиманської ВЕС планується проведення моніторингу птахів і кажанів.

Навколишнє соціальне середовище (населення): будівництво та експлуатація Лиманської ВЕС буде мати позитивний вплив на місцеву економіку через зайнятість місцевого населення під час будівництва, а також у більш довгостроковий перспективі у вигляді орендної плати за земельні ділянки та податкових надходжень до місцевого бюджету, плати за послуги місцевих комунальних служб і зайнятості технічного обслуговуючого персоналу.

Культурна спадщина: потенційний вплив на культурну спадщину можливий тільки на етапі будівництва. Для зменшення впливу на археологічні об'єкти будуть дотримані вимоги і положення законодавства України, зокрема Закону України «Про охорону культурної спадщини».

Навколишнє техногенне середовище: на прилеглої території до проєкту Лиманської ВЕС розташовані такі об'єкти техногенного середовища: з південного-заходу та півдня — територія вітроелектростанції ТОВ «ЮЖНЕ ЕНЕРДЖІ» на відстані 1 км; із заходу знаходиться трансформаторна підстанція 330 кВ «Аджалік» на відстані 4,5 км. Плановане будівництво Лиманської ВЕС не викликає суттєвого впливу на навколишнє техногенне середовище.

Щодо технічної альтернативи 1. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо технічної альтернативи 2. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо територіальної альтернативи 1. Аналогічно до планованої діяльності.

Щодо територіальної альтернативи 2. Територіальна альтернатива не розглядається.

Додаток 2 до Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля

(дата офіційного опублікування в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля (автоматично генерується програмними засобами ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, не зазначається суб'єктом господарювання)

(реєстраційний номер справи про оцінку впливу на довкілля планованої діяльності (автоматично генерується програмними засобами ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, для паперової версії зазначається суб'єктом господарювання)

ПОВІДОМЛЕННЯ

про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЛИМАНСЬКА ВІТРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЯ» Код ЄДРПОУ: 42125258

повне найменування юридичної особи, код згідно з ЄДРПОУ або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи — підприємця, ідентифікаційний код або у разі відсутності ідентифікаційного коду зазначаються паспортні дані (серія, номер паспорта, ким і коли виданий) фізичної особи — підприємця

інформує про намір провадити плановану діяльність та оцінку її впливу на довкілля

1. Інформація про суб'єкта господарювання
Товариство з обмеженою відповідальністю «Лиманська Вітроелектростанція», 04119, місто Київ, вул. Сім'ї Хохлових, будинок 8; тел. +38(098)7230036, email: info@ukrainepowerresourses.com. Директор — Грищенко Дмитро Іванович.

2. Планована діяльність, її характеристика, технічні альтернативи
Планована діяльність, її характеристика. Планованою діяльністю передбачається будівництво та експлуатація Лиманської вітроелектростанції (далі — Лиманської ВЕС) в Одеському районі Одеської області (Визирська сільська територіальна громада) загальною потужністю орієнтовано до 158,6 МВт. Орієнтовний період експлуатації Лиманської ВЕС становить 25 років (може бути довшим, залежно від технічних характеристик обраного первинного обладнання).

У рамках проєкту розглядається 30 локацій для розміщення до 27 вітрових електроустановок (далі — ВЕУ), а також прокладання мережі підземних електричних кабелів, будівництво трансформаторної підстанції та повітряної лінії електропередачі для підключення до існуючої підстанції 330 кВ «Аджалік».

Технічна альтернатива 1. Розглядаються ВЕУ різної одиничної потужності. Данією альтернативою розглядається встановлення, залежно від виробника, сучасних одноступінних ВЕУ одиничною номінальною потужністю від 5,7 МВт до 7,2 МВт, що в сумі забезпечать встановлену потужність.

Технічна альтернатива 2. В якості альтернативи розглядається відмова від проєкту — «нульова альтернатива». Ця альтернатива полягає в тому, щоб зберегти поточну ситуацію. З екологічної точки зору цей варіант означатиме, що країна, як і раніше, значною мірою покладається на споживання викопного палива (будівництво та експлуатація ТЕС), тим самим збільшуючи викиди вуглецю, роблячи внесок у глобальне потепління та зміну клімату. Цей варіант вимагатиме будівництва та експлуатації нових атомних енергоблоків на заміну атомних енергоблоків, що мають бути виведені з експлуатації. Внаслідок такого технічного рішення збільшиться залежність держави від імпортованих енергоносіїв. Альтернатива «Без проєкту» також відніме місцеві потенційні можливості працевлаштування, пов'язані з планованою діяльністю.

3. Місце провадження планованої діяльності, територіальні альтернативи
Будівництво Лиманської ВЕС планується в Одеському районі Одеської області на території Визирської сільської територіальної громади за